

7 Broedvogels van de Gooiermars 2016

Tim van Aalen/Esther Veldhoen
estherveldhoen@gmail.com

Inleiding

Vogelwerkgroep De IJsselstreek voert al enige jaren broedvogel monitoring project tellingen (BMP) uit. Sinds 2011 zijn er met Stichting IJssellandschap afspraken gemaakt om jaarlijks een gebied voor deze organisatie te tellen. Voor 2016 is dat de Gooiermars geworden. De afgelopen jaren zijn een aantal beheerwerkzaamheden gedaan om het gebied meer te vernatten. Dit is dus het eerste jaar na de werkzaamheden dat de Gooiermars geteld wordt. Daarom is een vergelijking met andere tellingen niet mogelijk. Wel is gekeken welke soorten vanuit de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) aanwezig zijn in het gebied.

Gebiedsbeschrijving

Vogelwerkgroep De IJsselstreek voert al enige jaren broedvogel monitoring project tellingen (BMP) uit. Sinds 2011 zijn er met Stichting IJssellandschap afspraken gemaakt om jaarlijks een gebied voor deze organisatie te tellen. Voor 2016 is dat de Gooiermars geworden. De afgelopen jaren zijn een aantal beheerwerkzaamheden gedaan om het gebied meer te vernatten. Dit is dus het eerste jaar na de werkzaamheden dat de Gooiermars geteld wordt. Daarom is een vergelijking met andere tellingen niet mogelijk. Wel is gekeken welke soorten vanuit de Subsidie-regeling Natuur en Landschap (SNL) aanwezig zijn in het gebied. Het getelde gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 60 hectare en wordt globaal begrensd door De Vijfhoek, de Starinks-

weg, de Aarninksweg en de Spikvoorderweg.

Werkwijze

Er is gewerkt volgens de Handleiding SOVON broedvogelonderzoek (van Dijk en Boele, 2011). In de periode februari t/m juni werden 9 bezoeken afgelegd (tabel 1) waarvan 7 rond zonsopgang en 2 's nachts.

Voor de looproute hebben we twee vaste startpunten gekozen. Een startpunt aan de noordkant van het gebied bij de Cröddendijk en een startpunt aan de zuidkant ter hoogte van de Starinksweg. Er is iedere keer een vaste route gelopen die het gebied vlakdekkend doorkruist. We hebben ieder keer wel het startpunt afgewisseld en de richting van het lopen. Zodat we niet steeds op dezelfde plekken dezelfde zangpieken hadden. In bijlage I zijn kaarten opgenomen van de geïnventariseerde gebieden.

De vogels in het gebied zijn op zicht en gehoor gedetermineerd en vervolgens werden de waarnemingen die op broeden of een territorium duiden ingetekend op de veldkaart met afkortingen en symbolen. De met de symbolen corresponderende broedcode zegt wat over het gedrag of de soort waarneming en daarmee indirect ook de broedzekerheid van een soort in het gebied. De broedcodes werken volgens een opbouwend systeem waarbij het bij de laagste broedcode alleen om individuen gaat (bijv. individu in broedbiotoop) en bij de hoogste broedcode staat het voor een succesvol nest (bijv. uitgevlogen jongen) (Veldhoen, 2011).

In elk territorium moet altijd minimaal 1 waarneming, soms 2, tussen de datumgrenzen vallen. De datumgrenzen zijn zo gesteld dat doortrekkers en uitzwermende broedvogels en/of jongen niet als een territorium worden meegeteld. Als er geen waarnemingen tussen de datumgrenzen zijn, dan mag geen territorium worden aangenomen. Nestvondsten en nestindicerende waarnemingen (broedcode 10 of hoger) tellen altijd, ongeacht de eisen als datumgrenzen (Veldhoen, 2011).

De gegevens van de veldkaarten zijn online ingevoerd bij SOVON waarna het programma de waarnemingen clustert. Vervolgens worden dan op basis van de datumgrenzen, broedcodes en aantal waarnemingen de territoria per soort berekend. Op deze manier kunnen er zo gemakkelijk kaarten per soorten of per gebied worden gemaakt wat inzicht geeft over de verdeling van territoria van een soort in het gebied, of waar zich in het gebied de meeste vogels bevinden (Veldhoen, 2011).

Tabel 1: Tijdsinvestering in Gooiermars

	Datum	Begin	Eind
1	5-mrt	19:00	19:50
2	12-mrt	6:30	8:35
3	26-mrt	6:00	8:20
4	9-apr	6:00	8:15
5	23-apr	5:30	7:15
6	21-mei	4:30	7:30
7	11-jun	22:00	23:30
8	18-jun	5:00	7:30
9	5-jul	4:50	7:00
Totaal uren			18:25

Resultaten

In totaal zijn er 62 soorten waargenomen waarvan er bij 48 broedvogels territoria vastgesteld zijn (tabel 2). De met rood aangegeven aantallen hebben met behulp van de Sovon autoclustering geen territoria opgeleverd maar zijn als soort wel waargenomen in het gebied. Waarom deze soorten niet door autoclustering van Sovon gekomen is altijd een discussie. Soms zijn het nog soorten die buiten de datum grens vallen of is de broedcode niet hoog genoeg om als broedgeval te tellen. Vaak zijn het wel soorten die er kunnen voorkomen zoals bijvoorbeeld de Rietgors.

Voor een eerste telling van het gebied de Gooiermars kan opgemerkt worden dat er qua vogelsoorten van alles wat aanwezig is. De diversiteit is duidelijk in de tabel te zien; er zijn rietvogels zoals de Bosrietzanger en Kleine karekiet aanwezig en typische bosvogels zoals spechten en boomkruipers. Er zijn ook veel hagen en struweel in het gebied aanwezig die weer geschikt biotoop zijn voor soorten als de Zwartkop, Tjiftjaf, Braamsluiper en Heggenmus. Op de paar open stukken werden grote aantallen Kieviten die daar mogelijk ook gebroed hebben. Helaas bleek de Scholekster niet te broeden in het gebied maar mogelijk wordt het gebied wel als foerageergebied gebruikt door deze soort. Verder is de aanwezigheid van de Geelgors met mogelijk 5 territoria erg goed te noemen omdat deze soort het de laatste tijd erg slecht doet en een landelijke afname laat zien. Bij de nachttelling is enkel in het noorden van het gebied een Bosuil waargenomen op basis van geluid en een paar Houtsnippen.

Soort	Waarnemingen Totaal	Hoogste Broedcode	Aantal Territoria
Appelvink	7	7	4
Blauwe Reiger	2	1	0
Boomklever	12	2	4
Boomkruiper	37	3	12
Boompieper	10	2	4
Bosrietzanger	6	2	6
Bosuil	1	2	1
Braamsluiper	4	2	3
Buizerd	12	6	1
Ekster	1	1	0
Fazant	5	7	2
Fitis	6	2	4
Gaai	11	7	5
Geelgors	5	2	5
Gekraagde Roodstaart	2	2	0
Gele Kwikstaart	1	2	1
Glanskop	8	2	5
Goudhaan	6	2	0
Goudvink	2	3	1
Grasmus	16	14	9
Graspieper	6	1	0
Grauwe Gans	11	3	7
Groene Specht	5	2	1
Groenling	2	2	2
Grote Bonte Specht	24	16	7
Grote Lijster	5	2	2
Heggenmus	8	2	5
Houtduif	23	2	8
Houtsnip	2	1	0
Kauw	1	6	0
Kievit	36	12	6
Kleine Bonte Specht	2	2	2
Kleine Karekiet	17	6	8
Kleine Plevier	1	3	0
Koekoek	2	2	1
Koolmees	74	14	20
Koperwiek	1	0	0
Kramsvogel	2	2	0
Meerkoet	5	3	1

Soort	Waarnemingen Totaal	Hoogste Broedcode	Aantal Territoria
Merel	50	14	17
Nijlgans	5	3	1
Pimpelmees	37	12	14
Putter	3	2	3
Rietgors	11	4	0
Rode Wouw	1	1	0
Roodborst	73	7	16
Roodborsttapuit	8	7	3
Scholekster	2	1	0
Spreeuw	25	14	3
Staartmees	6	5	3
Tjiftjaf	69	14	19
Tuinfluter	29	2	18
Vink	31	2	8
Watersnip	1	1	0
Wilde Eend	21	16	5
Winterkoning	115	14	25
Witgat	1	1	0
Witte Kwikstaart	7	3	1
Zanglijster	51	2	11
Zwarte Kraai	5	9	2
Zwarte Specht	1	2	0
Zwartkop	49	2	16

Tabel 2. Waargenomen soorten met broedcode en aantal territoria

SNL gebied

SNL staat voor Subsidie Natuur en Landschap en is bedoeld voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. Elk beheertype heeft eigen doelen en beheervoorwaarden, beschreven in de Index Natuur en Landschap. Op de SNL kaart van Gooiemars is te zien dat het gebied is aangewezen voor drie beheertypen, namelijk: kruiden- en faunarijck grasland, vochtig hooiland en vochtig bos met productie (figuur 2)

Vanuit de SNL zijn er voor de Kruiden- en faunarijck grasland geen vogelsoorten aangewezen. Bij vochtig schraalland is de Watersnip wel in de tabel aangegeven ondanks dat er geen territorium vanuit de autoclustering is gekomen. Deze zeldzame soort is moeilijk te inventariseren, het valt dan ook niet uit te sluiten dat de Watersnip in de toekomst in het gebied zal broeden.

Voorkomende SNL soorten

In onderstaande tabel is een kort overzicht gemaakt van de aangetroffen soorten die bij de SNL onder een beheertype vallen:

Vochtig schraalland	Watersnip
Kruiden- en faunarijck grasland	geen soorten
Vochtig bos met productie	Appelvink Boomkruiper Grote bonte specht Boomklever Groene specht Kleine bonte specht

Voor de beheertype vochtig bos met productie zijn wel meerdere soorten aanwezig met territoria. Vooral de Kleine bonte specht, Groene specht en de Appelvink zijn zeer interessante soorten om te proberen te behouden voor het gebied. Soorten zoals de Boomklever, Boomkruiper en Grote bonte specht zijn soorten die het eigenlijk overal wel erg goed doen. Ook werd meerdere malen een Zwarte specht in het zuidelijke deel van het telgebied gehoord. Wel is het aannemelijk dat ook dit deel van het gebied behoort tot de leefomgeving de Zwarte specht.

Overige waarnemingen

De meest bijzondere waarneming bij deze telling was een koppel kraanvogels die meerdere dagen in het gebied verbleef. Ze werden gemakkelijk vanaf de bult gezien en vooral in het achterste bos gedeelte werden ze duidelijk gehoord. Helaas geen broedgeval geworden.

Een andere mooie waarneming was de Rode Wouw, deze soort broed al in de buurt. Het is dus mogelijk dat de Rode wouw af en toe komt jagen in de Gooiermars.

Verder zijn ook Graspiepers, Kramsvogels en een Koperwiek waargenomen in het gebied maar dat was vooral tijdens de trek.

Andere soorten dieren die waargenomen zijn waren een beverrat en reeën.

Aanbevelingen voor beheer

Het gebied is een zeer divers gebied dat nog erg in ontwikkeling is en dat was ook duidelijk te merken in de hoge aantallen vogelsoorten. Het zou mooi zijn als deze diversiteit ook bewaard blijft. Natuurlijk zullen meerdere tellingen in de toekomst een beter beeld geven.

Wat opviel was dat er een rij met knotwilgen in één keer geknot werd. Het zou beter zijn om dit meer gefaseerd te doen (bijvoorbeeld om en om), dan blijft er voor vogels een nestmogelijkheid bestaan in de broedtijd.

Ook het maaien van de rietkragen en zelfs de kleine poelen zou beter zijn om gefaseerd uit te voeren omdat er aardig wat rietvogels aanwezig zijn in het gebied. Bijvoorbeeld één poeltje al, kan een territorium op zich zijn (zie in de bijlagen de territoriumkaarten van de Kleine karekiet).

De horstboom van de Buizerd in het populierenbos verdient ook aandacht. Deze is nu erg beschermt en moet dat ook in de toekomst blijven.

Het behouden van de meidoornhaag in het noorden langs de wandelroute is ook erg belangrijk omdat er in dat veld Kieviten aanwezig zijn. Deze haag zorgt voor meer rust in het achterliggende land. Daarnaast zijn meidoornhagen een erg goede plek voor vogels om nesten in te maken. Wat ook duidelijk in de territoriumkaarten van andere soorten terug te zien is.

Een volledig verslag inclusief alle territorium kaarten is te vinden op de website van de vereniging